

ПОКАЗНИКИ СУБ'ЄКТИВНОЇ ОЦІНКИ СТАНУ ТКАНИН ПАРОДОНТУ В СОМАТИЧНО ЗДОРОВИХ ЧОЛОВІКІВ ІЗ РІЗНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Шінкарук-Диковицька М.М.

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова

Вступ. Проблема патології тканин пародонту дотепер зберігає свою актуальність у виді широкої поширеності захворювань серед населення й несприятливих наслідків для його здоров'я [4]. За даними ВООЗ, близько 95% дорослого населення планети і 80 % дітей мають ті або інші ознаки захворювання пародонту [5]. Існуючі методи діагностики уражень пародонту, в основному, задовольняють практичним запитам стоматологів. Гігієнічні засоби – пасти та зубні щітки – основна зброя проти запальних захворювань пародонту. Однак, незважаючи на наявність настільки діючого й доступного профілактичного та лікувального засобу, проблема запальних захворювань пародонту залишається дуже актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконується відповідно до основного плану науково-дослідних робіт Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова і є фрагментом теми НДР “Розробка нормативних критеріїв здоров'я різних вікових та статевих груп населення на основі вивчення антропогенетичних та фізіологічних характеристик організму з метою визначення маркерів мультифакторіальних захворювань” (№ державної реєстрації: 0103U008992).

Мета нашого дослідження – встановити особливості показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту в соматично здорових чоловіків юнацького та першого зрілого віку з різних природних та адміністративних регіонів України.

Матеріали і методи. Після попереднього анкетування більш, ніж 3500 чоловіків віком від 19 до 35 років із різних регіонів України для встановлення соматично здорових осіб за допомогою спеціального опитувальника [3], було відібрано 410 соматично здорових чоловіків у третьому поколінні мешканців відповідних регіонів України. Усі вони були поділені на наступні групи клімато-географічних (природних) або етно-територіальних (адміністративних) регіонів України [2]:

природні – лісостеп (202 мешканця з Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Полтавської, Харківської та Сумської областей), середній вік $22,45 \pm 3,84$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,91 до 22,98 років); **степ** (101 мешканець з Одеської, Миколаївської, Херсонської, Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької областей та АР Крим), середній вік $23,50 \pm 3,65$ років (довірчі

межі для середньої $\pm 95\%$ від 22,78 до 24,23 років); **змішані ліси** (83 мешканця з Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської та Чернігівської областей), середній вік $22,49 \pm 4,19$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,58 до 23,41 років); **Українські Карпати** (14 мешканців із Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей), середній вік $24,14 \pm 4,20$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,72 до 26,57 років);

адміністративні – північний (72 мешканця з Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей), середній вік $22,49 \pm 3,86$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,58 до 23,39 років); **південний** (47 мешканців із Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей та АР Крим), середній вік $23,36 \pm 3,64$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 22,29 до 24,43 років); **центральний** (165 мешканців із Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Полтавської та Дніпропетровської областей), середній вік $22,48 \pm 3,75$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,91 до 23,06 років); **західний** (71 мешканець із Волинської, Рівненської, Львівської, Чернівецької, Тернопільської, Хмельницької, Закарпатської та Івано-Франківської областей), середній вік $22,97 \pm 4,54$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 21,90 до 24,05 років); **східний** (45 мешканців із Харківської, Донецької та Луганської областей), середній вік $23,44 \pm 3,71$ років (довірчі межі для середньої $\pm 95\%$ від 22,33 до 24,56 років). Тобто за віком чоловіки з різних природних, або адміністративних регіонів були однорідними.

Для суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту, за допомогою спеціального опитувальника, вияснили: чи свіжий подих (так або ні); чи знаєте симптоми захворювання ясен (так або ні); кровоточивість ясен під час чищення зубів (є або немає); чи впевнені, що ясна здорові (так або ні); чи скрегочете вночі зубами (так або ні); чи є біль або утруднене відкривання рота (так або ні); який тип вашого дихання (носове, ротове або змішане); чи є шкідливі звички (так або ні).

Статистична обробка отриманих результатів була проведена в пакеті “STATISTICA 6.1” (належить НДЦ ВНМУ імені М.І. Пирогова, ліцензійний № ВХХR901E246022FA) із застосуванням параметричних і непараметричних методів оцінки отриманих результатів. Оцінювали правильність розподілу ознак за кожним з отриманих варіаційних рядів, середні значення кожної ознаки, що вивчалася, стандартні

відхилення та межі довірчих інтервалів середньої. Достовірність різниці значень між незалежними кількісними величинами (вік чоловіків) визначали при нормальному розподілі за критерієм Стьюдента, а в інших випадках – за допомогою U-критерія Мана-Уїтні. Достовірність різниці значень між незалежними якісними величинами (показники суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту) визначали за формулою Е. Weber [1]:

$$t = \frac{P_1 - P_2}{\sqrt{\frac{N_1 P_1 + N_2 P_2}{N_1 + N_2} \times \left(100 - \frac{N_1 P_1 + N_2 P_2}{N_1 + N_2}\right) \times \frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}}$$

де, P_1 і P_2 – відсотки, з якими зустрічається дана ознака;

N_1 і N_2 – кількість спостережень в групах, що досліджувались.

Результати та їх обговорення. При аналізі показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту встановлені наступні особливості відсоткового розподілу даних показників між чоловіками з різних клімато-географічних регіонів України:

- у представників лісостепу встановлено свіжий подих в 74,7 % випадків, не встановлено – 25,3 %; представників степу встановлено – 73,3 %, не встановлено – 26,7 %; представників змішаних лісів встановлено – 65,1 %, не встановлено – 34,9 %; представників Українських Карпат встановлено – 50,0 %, не встановлено – 50,0 %. Встановлено, що чоловіки лісостепу статистично значуще частіше мають свіжий подих, чим чоловіки Українських Карпат ($p < 0,05$);

- у представників лісостепу встановлено знання симптомів захворювання ясен в 71,3 % випадків, не встановлено – 28,7 %; представників степу встановлено – 58,4 %, не встановлено – 41,6 %; представників змішаних лісів встановлено – 60,2 %, не встановлено – 39,8 %; представників Українських Карпат встановлено – 57,1 %, не встановлено – 42,9 %. Встановлено, що чоловіки лісостепу статистично значуще частіше знають симптоми захворювання ясен, чим чоловіки степу ($p < 0,05$);

- у представників лісостепу встановлено кровоточивість ясен під час чищення зубів в 24,3 % випадків, не встановлено – 75,7 %; представників степу встановлено – 26,7 %, не встановлено – 73,3 %; представників змішаних лісів встановлено – 20,5 %, не встановлено – 79,5 %; представників Українських Карпат встановлено – 50,0 %, не встановлено – 50,0 %. У чоловіків Українських Карпат статистично значуще частіше встановлено кровоточивість ясен під час чищення зубів, чим у чоловіків лісостепу ($p < 0,05$) та змішаних лісів ($p < 0,05$);

- у представників лісостепу встановлено впевненість в тому, що ясна здорові в 56,4 % випадків, не встановлено – 43,6 %; представників степу встановлено – 48,5 %, не встанов-

лено – 51,5 %; представників змішаних лісів встановлено – 51,8 %, не встановлено – 48,2%; представників Українських Карпат встановлено – 28,6 %, не встановлено – 71,4 %. У чоловіків лісостепу статистично значуще частіше встановлено впевненість в тому, що ясна здорові, чим у чоловіків Українських Карпат ($p < 0,05$);

- у представників лісостепу встановлено скреготання вночі зубами в 5,4 % випадків, не встановлено – 94,6 %; представників степу встановлено – 6,9 %, не встановлено – 93,1 %; представників змішаних лісів встановлено – 3,6 %, не встановлено – 96,4 %; представників Українських Карпат встановлено – 7,1 %, не встановлено – 92,9 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних природних регіонів України не встановлено;

- у представників лісостепу встановлено наявність болю чи утрудненого відкривання рота в 3,0 % випадків, не встановлено – 97,0%; представників степу встановлено – 1,0%, не встановлено – 99,0 %; представників змішаних лісів встановлено – 0 %, не встановлено – 100 %; представників Українських Карпат встановлено – 0 %, не встановлено – 100%. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних природних регіонів України не встановлено;

- у представників лісостепу тип дихання носовий в 59,4 % випадків, ротовий – 11,9 %, змішаний – 28,7 %; представників степу носовий – 58,4 %, ротовий – 14,9 %, змішаний – 26,7 %; представників змішаних лісів носовий – 63,9 %, ротовий – 7,2 %, змішаний – 28,9 %; представників Українських Карпат носовий – 35,7 %, ротовий – 14,3 %, змішаний – 50,0 %. Встановлено, що чоловіки змішаних лісів статистично значуще частіше мають носовий тип дихання, чим чоловіки Українських Карпат ($p < 0,05$);

- у представників лісостепу встановлено наявність шкідливих звичок в 38,1 % випадків, не встановлено – 61,9 %; представників степу встановлено – 61,4 %, не встановлено – 38,6%; представників змішаних лісів встановлено – 48,2 %, не встановлено – 51,8 %; представників Українських Карпат встановлено – 50,0%, не встановлено – 50,0 %. Встановлено, що чоловіки степу статистично значуще частіше мають шкідливі звички, чим чоловіки лісостепу ($p < 0,001$).

Таким чином, аналіз показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту у соматично здорових чоловіків із різних клімато-географічних регіонів України вказує на досить високу однорідність даних вибірок. Деякі поодинокі статистично значущі відмінності показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту встановлені, переважно, між представниками лісостепу та Українських Карпат.

При аналізі показників суб'єктивної оцінки

стану тканин пародонту у чоловіків із різних етно-територіальних регіонів України встановлені наступні особливості відсоткового розподілу даних показників:

- у представників північного регіону встановлено *свіжий подих* в 69,4 % випадків, не встановлено – 30,6 %; представників південного регіону встановлено – 74,5 %, не встановлено – 25,5 %; представників центрального регіону встановлено – 77,6 %, не встановлено – 22,4 %; представників західного регіону встановлено – 57,8 %, не встановлено – 42,2 %; представників східного регіону встановлено – 71,1 %, не встановлено – 28,9 %. Встановлено, що чоловіки західного регіону статистично значуще рідше мають свіжий подих, чим чоловіки центрального регіону ($p < 0,01$), а також мають тенденцію до менших значень величини даного показника, чим чоловіки південного регіону ($p = 0,066$);

- у представників північного регіону встановлено *знання симптомів захворювання ясен* в 59,7 % випадків, не встановлено – 40,3 %; представників південного регіону встановлено – 63,8 %, не встановлено – 36,2 %; представників центрального регіону встановлено – 68,5 %, не встановлено – 31,5 %; представників західного регіону встановлено – 69,0 %, не встановлено – 31,0 %; представників східного регіону встановлено – 57,8 %, не встановлено – 42,2 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних адміністративних регіонів України не встановлено;

- у представників північного регіону встановлено *кровоточивість ясен під час чищення зубів* в 16,7 % випадків, не встановлено – 83,3 %; представників південного регіону встановлено – 23,4 %, не встановлено – 76,6 %; представників центрального регіону встановлено – 23,0 %, не встановлено – 77,0 %; представників західного регіону встановлено – 35,2 %, не встановлено – 64,8 %; представників східного регіону встановлено – 31,1 %, не встановлено – 68,9 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних адміністративних регіонів України не встановлено. Однак, чоловіки західного регіону мають виражену тенденцію до більших значень кровоточивості ясен під час чищення зубів, чим чоловіки центрального регіону ($p = 0,054$);

- у представників північного регіону встановлено *впевненість в тому, що ясна здорові* в 52,8 % випадків, не встановлено – 47,2 %; представників південного регіону встановлено – 48,9 %, не встановлено – 51,1 %; представників центрального регіону встановлено – 53,9 %, не встановлено – 46,1 %; представників західного регіону встановлено – 52,1 %, не встановлено – 47,9 %; представників східного регіону встановлено – 51,1 %, не встановлено – 48,9 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних ад-

міністративних регіонів України не встановлено;

- у представників північного регіону встановлено *скреготання вночі зубами* в 5,6 % випадків, не встановлено – 94,4 %; представників південного регіону встановлено – 8,5 %, не встановлено – 91,5 %; представників центрального регіону встановлено – 2,4 %, не встановлено – 97,6 %; представників західного регіону встановлено – 9,9 %, не встановлено – 90,1 %; представників східного регіону встановлено – 6,7 %, не встановлено – 93,3 %. Встановлено, що чоловіки центрального регіону статистично значуще рідше скрегоцуть вночі зубами, чим чоловіки західного регіону ($p < 0,05$), а також мають виражену тенденцію до менших значень величини даного показника, чим чоловіки південного регіону ($p = 0,055$);

- у представників північного регіону встановлено *наявність болі чи утрудненого відкривання рота* в 0 % випадків, не встановлено – 100 %; представників південного регіону встановлено – 2,1 %, не встановлено – 97,9 %; представників центрального регіону встановлено – 3,6 %, не встановлено – 96,4 %; представників західного регіону встановлено – 0 %, не встановлено – 100 %; представників східного регіону встановлено – 0 %, не встановлено – 100 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних адміністративних регіонів України не встановлено;

- у представників північного регіону *тип дихання носовий* в 59,7 % випадків, ротовий – 7,0 %, змішаний – 33,3 %; представників південного регіону носовий – 55,3 %, ротовий – 14,9 %, змішаний – 29,8 %; представників центрального регіону носовий – 61,2 %, ротовий – 13,3 %, змішаний – 25,5 %; представників західного регіону носовий – 53,5 %, ротовий – 9,9 %, змішаний – 36,6 %; представників східного регіону носовий – 64,4 %, ротовий – 13,3 %, змішаний – 22,3 %. Статистично значущих відмінностей даних показників між чоловіками з різних адміністративних регіонів України не встановлено;

- у представників північного регіону встановлено *наявність шкідливих звичок* в 47,2 % випадків, не встановлено – 52,8 %; представників південного регіону встановлено – 51,1 %, не встановлено – 48,9 %; представників центрального регіону встановлено – 43,6 %, не встановлено – 56,4 %; представників західного регіону встановлено – 38,0 %, не встановлено – 62,0 %; представників східного регіону встановлено – 64,4 %, не встановлено – 35,6 %. Встановлено, що чоловіки східного регіону статистично значуще частіше мають шкідливі звички, чим чоловіки центрального ($p < 0,05$) та західного ($p < 0,01$) регіонів.

Таким чином, аналіз показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту у соматично здорових чоловіків із різних етно-тери-

торіальних регіонів України вказує на ще більш високу однорідність даних вибірок за вказаними показниками, ніж при розподілі на різні клімато-географічні регіони, що дозволить в подальших дослідженнях коректно вивчити вплив різних екзо- та ендогенних факторів на стан зубів у даного контингента населення.

Висновки:

1. Аналіз показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту в соматично здорових чоловіків із різних клімато-географічних, або

етно-територіальних регіонів України вказує на достатньо високу однорідність даних вибірок.

2. Серед різних природних регіонів України найчастіше статистично значущі, або тенденції розбіжностей показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту встановлені між представниками лісостепу та Українських Карпат; а серед різних адміністративних регіонів України – між чоловіками західного й центрального регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Боровиков В.П.** STATISTICA – Статистический анализ и обработка данных в среде Windows / В.П. Боровиков, И.П. Боровиков. – М.: Информационно-издательский дом «Филинъ», 1998. – 608 с.
 2. Географічна енциклопедія України. – К.: Укр. енциклопедія, 1993. – Т.3. – 305 с.
 3. Гігієнічна скринінг-оцінка впровадження здоров'я-формуючих інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах / Г.М. Даниленко, Л.Д. Покроєва, І.С. Кратенко, І.В.Волкова, Л.В. Подригалю, М.Л. Водолажський. – Харків, 2006. – 76 с.

4. Захворювання пародонту / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун [та ін.]; за ред. проф. А.В. Борисенка. – К.: Медицина, 2008. – 616 с.
 5. **Калініченко Ю.А.** Взаємозв'язок та взаємовплив стоматологічного та соматичного здоров'я дітей та підлітків як сучасна медико-соціальна проблема / Ю.А. Калініченко, Т.А. Сіротченко // Журнал «Здоровье ребенка». – 2010. – 3 (24). – <http://www.mif-ua.com/archive/zhurnal-zdorove-rebenka/numbers>

Шинкарук-Диковицька М.М. Показники суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту в соматично здорових чоловіків із різних регіонів України // Український медичний альманах. – 2012. – Том 15, №6. – С. 184-187.

Після попереднього анкетування було відібрано 410 соматично здорових чоловіків віком від 19 до 35 років із різних клімато-географічних, або етно-територіальних регіонів України. Усім їм за допомогою опитувальника проведено аналіз показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту. Аналіз отриманих результатів вказує на достатньо високу однорідність вибірок. Найбільш часто розбіжності показників суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту встановлені між мешканцями лісостепу та Українських Карпат, або між чоловіками західного й центрального регіонів України.

Ключові слова: показники суб'єктивної оцінки стану тканин пародонту, соматично здорові чоловіки, різні регіони України.

Шинкарук-Диковицкая М.М. Показатели субъективной оценки состояния тканей пародонта у соматически здоровых мужчин из разных регионов Украины // Український медичний альманах. – 2012. – Том 15, №6. – С. 184-187.

После предварительного анкетирования было отобрано 410 соматически здоровых мужчин в возрасте от 19 до 35 лет из разных климато-географических, или этно-территориальных регионов Украины. Всем им с помощью опросника проведено анализ показателей субъективной оценки состояния тканей пародонта. Анализ полученных результатов указывает на достаточно высокую однородность выборок. Наиболее часто различия показателей субъективной оценки состояния тканей пародонта установлены между жителями лесостепи и Украинских Карпат, или между мужчинами западного и центрального регионов Украины.

Ключевые слова: показатели субъективной оценки состояния тканей пародонта, соматически здоровые мужчины, разные регионы Украины.

Shinkaruk-Dykovytska M.M. Indices of subjective assessment of the periodontal tissues in somatically healthy males from different regions of Ukraine // Український медичний альманах. – 2012. – Том 15, №6. – С. 184-187.

After a preliminary questionnaires, 410 healthy males aged from 19 to 35 years from different climatic and geographical or ethno-territorial regions of Ukraine were selected. All of them, using a questionnaire, conducted analysis of indices of subjective assessment of the periodontal tissues. Analysis of the obtained results indicates a relatively high homogeneity of the samples. The most common differences at indices of subjective assessment of the periodontal tissues are established between inhabitants of the forest-steppe and Ukrainian Carpathians or between males of the western and central regions of Ukraine.

Key words: indices of subjective assessment of the periodontal tissues, somatically healthy males, different regions of Ukraine.

Надійшла 11.09.2012 р.
 Рецензент: проф. В.І.Лузін